
Fra: Christofer Solbakken <cs672@kirken.no>

Sendt: onsdag 30. september 2020 12.54

Til: Nina Elisabeth Dehnes Mørk; Kenneth Adale Baklund; Postmottak JD

Emne: Høringsuttalelse - behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda

Det vises til departementets høringsbrev av 25. juni 2020.

Bispemøtet har lest høringsnotatet med stor interesse. Selv om høringsfristen utløp 25. september, håper vi likevel at departementet kan ta våre merknader med i betraktning.

Bispemøtet (BM) i Den norske kirke har ved flere anledninger de siste årene vært opptatt av konvertitters rettssikkerhet. Som høringsnotatet selv erkjenner, har mange avgjørelser skapt «*stor bekymring og mistillit til myndighetenes vurderinger*»^[1] i aktuelle menighetsmiljøer, inklusive Den norske kirke.

BM ser positivt på at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring forpliktet seg til å «*[s]ikre at det avholdes nemndsmøte med personlig oppmøte og at det gis adgang til å føre vitner under nemndsmøte i Utlendingsnemnda i asylsaker der vurderingstemaet er troverdighet ved en konvertering*»,^[2] og at det nå fremmes konkrete forslag om dette. Enkelte formuleringer synes å overlate skjønnsmessige vurderinger i for stor grad til nemndleder eller sekretariat, f.eks. i §§ 16-9 og 16-12. Dette er vi skeptiske til.

La oss innledningsvis understreket at BM ved flere anledninger har pekt på både prosedyremessige og innholdsmessige utfordringer som går videre enn det som er foreslått i høringsnotatet.^[3] Vi har derfor også et helt konkret forslag til endring i det forslaget som nå er sendt rundt til utlendingsforskriftens §16-12 (nye) femte ledd.

Utfordring 1: «Aktuelle menighetsmiljøers» mangel på tillit

Høringsnotatet peker på en viktig erfaring, nemlig den mistillit som har utviklet seg i «aktuelle menighetsmiljøer» til myndighetenes vurderinger «*når det reises tvil om realiteten i søkerens trosomvendelse*».^[4]

Det underliggende spørsmålet er etter vårt syn ofte det motsatte: Hvilken oppfatning har myndighetene av «menighetsmiljøers» observasjonsevne, objektivitet og kompetanse?

Fra Den norske kirkes side har vi mange erfaringer, også fra domstolsbehandling, som viser at prester og menighetslederes uttalelser betraktes som partsinnlegg uten nødvendig innsikt i saken som helhet og/eller som ukritiske støtteerklæringer. Dette peker på systemiske svakheter som går ut over spørsmålet om mulighet til å «føre vitner» i et nemndmøte, selv om dette er å betrakte som et viktig framskritt i forhold til bare å kunne sende skriftlige erklæringer.

Utfordring 2: Mangel på tros- og livssynskompetanse

BM har gjennom enkeltbiskopers engasjement, gjennom utredningsarbeid^[5], i oppfølging av enkeltsaker og i den offentlige debatt fått et bestemt inntrykk av at avgjørelser i konvertittsaker i mange tilfeller bygger på manglende tros- og livssynsmessig kompetanse i nemndbehandlingen. Vi har lagt merke til at forståelse av omvendelse og overgang til kristendommen først og fremst fra en muslimsk tro, følger forenklede mønstre og ikke tar tilstrekkelig høyde for individuelle og emosjonelle trosopplevelser og troserfaringer og i hvilket land og i hvilken kontekst konvertering har skjedd. Det samme gjelder problemer knyttet til det religiøse språket som både utfordrer tolkningstjenesten og saksbehandleres religiøse språkkompetanse. Konvertittens forklaring kan på denne bakgrunn lett framstå som useriøs og/eller konstruert for å få opphold, utfra de forventninger de møtes med når det gjelder refleksjon rundt begrunnelse for og konsekvenser av konverteringen.

BM mener ikke at prester og «menighetsmiljøer» ensidig skal ha det avgjørende ord i vurderingen av om konverteringen er reell eller ikke. Men deres bidrag må i utgangspunktet ansees som sentralt og viktig når det gjelder å opplyse sakens religiøse side. Og de må behandles deretter. Myndighetene har selv ansvar for at relevante spørsmål blir belyst gjennom «menighetsmiljøene» uttalelser i den enkelte sak enten dette skjer skriftlig eller muntlig.

Utfordring 3: Mangel på klarhet i hvem som kan vitne

For å styrke den tros- og livssynsmessige kompetansen i avgjørelser i konkrete saker, anser BM det som særdeles viktig at formuleringen «*vitner fra den menigheten i Norge som utlendingen er tilknyttet*»^[6] må inkludere mulighet til å føre sakkyndige vitner innenfor rammen av det kirkesamfunnet vedkommende konvertitt hører til.

Drøftingen av dette punktet i høringsnotatet er ikke tilstrekkelig klargjørende.^[7] Det legges sterk vekt på at vitner skal være «personer fra menigheten» og det er uklart om en kan benytte vitner fra «trossamfunnet» for øvrig. Høringsnotatet medgir at spørsmålet om mer detaljerte regler for hvem og hvor mange som skal kunne være vitner, har vært drøftet. Men har kommet til at «*dette må avgjøres konkret og skjønnsmessig*». Hvis departementet og regjeringen ønsker å utvikle et sterke tillitsforhold mellom «menighetsmiljøer» og myndighetene, bør det utvetydig slås fast at konvertitten også kan føre vitne utenfor rammen av den enkelte lokalmenighet og at dette må skje i en tydelig prosess mellom konvertittens juridiske rådgiver og myndighetene.

Utfordring 4: Vurdering av risiko ved retur

Konvertittsaker dreier seg i all hovedsak om konvertitter fra islam, i all hovedsak hjemmehørende i Afghanistan og Iran. I tillegg til spørsmålet om «konverteringen er reell»^[8], dreier mange konvertittsaker seg om risiko ved retur til disse landene. Storparten av risiko-sakene er Iran-saker. Ut fra den landfaglig kunnskap som gjennomgående legges til grunn^[9], forutsettes det at det går an å leve som kristen i den islamske republikken, dersom en ikke framstår som være en aktiv, ledende og utadventd/misjonerende kristen.

Uten å gå nærmere inn i denne diskusjonen vil BM peke på at disse vurderingene inneholder viktige elementer som angår spørsmål om trosfrihet og om definisjonen av forfølgelse sett i lys av den kristnes mulighet til å leve ut og gi uttrykk for sin nye trosidentitet i en fiendtlig sosiokulturell og politisk kontekst. Det er urimelig å be mennesker legge bånd på sin trosutøvelse. Perspektivet kan ikke begrenses til en norsk myndighets sannsynlighetsberegning av konvertittens kristne adferdsmønster på et svært spinkelt grunnlag. Risikoen for feilvurderinger er høy med potensielt dramatiske konsekvenser dersom konvertitten blir tvunget til å reise tilbake til sitt hjemland. Slike sannsynlighetsberegninger fra norske myndigheters side innebærer også en åpenbar risiko for å bli oppfattet som et pålagt adferdsmønster hvor konvertitten må skjule sin trosidentitet mot sin egen overbevisning.

I saker hvor slike spørsmål har betydning bør det det gis anledning til å føre vitner med spesiell og alternativ kunnskap av betydning for vurderingen av risiko.^[10]

5. Oppsummering: På veg mot rettssikkerhet for konvertitter

BM er takknemlig for at Granavoldplattformens formuleringer om behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda er fulgt opp.

BM mener departementets forslag er et visst skritt i retning av en styrking av rettssikkerhet for konvertitter.

BM vil likevel hevde at det er nødvendig at det gis tydeligere retningslinjer for hvem og hvor mange som skal kunne vitne i en gitt sak. Det må sikres at dette ikke er ensidig overlatt til nemndleders «konkrete og skjønnsmessige» avgjørelse. Tilliten til myndighetenes vurderinger vil være avhengig av at konvertitten kan føre vitner med bredere tros- og livssynskompetanse og større innsikt i religiøst-kulturelle forhold enn det som kan forutsettes i en gitt lokalmenighetssammenheng.

Dette vil være en avgjørende forutsetning for et en nemd kan fatte velbegrunnede avgjørelser som eventuelt også bryter med nemndleders forberedelse av saken.

I forhold til det konkrete forslaget til endringer i utlendingsforskriften^[11], mener BM dette må komme til uttrykk ved ikke å begrense vitner til å måtte tilhøre den menigheten i Norge som

utlendingen er tilknyttet. Dette kan for eksempel gjøres ved å føye til ordet «fortrinnsvis», som da åpner for slik utvidelse:

«I en sak som nevnt i fjerde ledd skal det som utgangspunkt også kunne føres vitner fortrinnsvis fra den menigheten i Norge som utledningen er tilknyttet.»

BM vil avslutningsvis understreke at en troverdig behandling av konvertittsaker er avhengig av en ordning som får et enda sterkere domstolsaktig preg med en tydeligere partsprosess bygget på prinsippet om kontradiksjon, og viser i denne sammenheng til Graver-utvalget (NOU 2017:8). Erfaringen tilsier at konvertitters rettsikkerhet forutsetter slik behandling.

Med vennlig hilsen

Christofer Solbakken e.f.

generalsekretær

Bispemøtet i Den norske kirke

[2] Tiltakspunkt i Granavoldplattformen under avsnitt 4 – Justis, beredskap og innvandring. (Dokumentet har ingen etablert paginering eller tydelig nummererte underavsnitt og enkeltpunkter.)

[3] Det vises til BM 05/14.

[4] Høringsnotat, side 5.

[5] BM står bl.a. bak utgivelsen av rapporten Tro, håp og forfølgelse sammen med NOAS, Norges kristne råd, Stefanusalliansen og Mellomkirkelig råd. Utgitt 2017.

[6] Høringsnotatet, side 9. Forslag til endring av utlendingsforskriftens §16-12, (nytt) ledd fem.

[7] Høringsnotatet. Side 7, punkt 3.3. Adgang til vitneførsel i konverteringssaker.

[8] En ofte brukt formulering i nemnd- og domstolsavgjørelser.

[9] Det dreier seg fra norske utlendingsmyndigheter side i all hovedsak om informasjon fra Landinfo.

[10] Det kan være relevant i denne sammenheng å minne regjeringen om at Granavoldplattformen også inneholder et tiltakspunkt til som angår konvertittsakene: «[Å] vurdere praksis i klagesaker som knytter seg til forfølgelse på grunn av tro». Dette er en mye bredere tilnærming som vi ikke kan se at regjeringen har fulgt opp på en sakssvarende måte.

[11] Høringsnotatet, side 8/9.